

Struktura sądownictwa administracyjnego w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 14.05.2020 r.].

- Źródło: Robert Suwaj, *Sądowa kontrola działań administracji publicznej jako przejaw judycjalizacji postępowania administracyjnego*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 9, s. 199–214.
- Źródło: *Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

Struktura sądownictwa administracyjnego w Polsce

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Wiemy już, że administracja jest odpowiedzialna za stan spraw publicznych. Realizacja jej szerokich zadań i funkcji powinna więc podlegać stosownej ocenie i sprawdzeniu. Mając na względzie wymogi efektywności działania administracji, należy ją „pobudzać” przez odpowiedni system kontrolny. Państwo, które jest praworządne, ma wręcz obowiązek kontroli administracji. Każda administracja to władza, nawet duża władza. Aby zapobiec nadużyciom tej władzy oraz ewentualnemu niewłaściwemu jej wykonywaniu, należy ustanowić kontrolę nad administracją. Tym właśnie zajmuje się sądownictwo administracyjne.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz.
- Przeanalizujesz strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej.
- Przedstawisz strukturę sądownictwa administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Przeczytaj

Podstawy konstytucyjne i prawne sądownictwa administracyjnego

Podstawy prawnego działania sądów administracyjnych znajdują się w *Konstytucji RP*. Na mocy art. 175 ustawy zasadniczej sądy administracyjne stanowią część systemu sądownictwa, który sprawuje wymiar sprawiedliwości w Polsce. Sądownictwo administracyjne jest odrębne od sądownictwa powszechnego i wojskowego, nad którymi nadzór sprawuje Sąd Najwyższy. Obejmuje ono wojewódzkie sądy administracyjne jako sądy pierwszej instancji oraz [Naczelny Sąd Administracyjny](#) jako sąd odwoławczy, sprawujący nadzór judykacyjny i organizacyjny nad sądami pierwszej instancji.

Zgodnie z art. 184 konstytucji Naczelny Sąd Administracyjny oraz wojewódzkie sądy administracyjne sprawują, w zakresie określonym w ustawie, kontrolę działalności administracji publicznej. Kontrola ta obejmuje również orzekanie o zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego i aktów normatywnych terenowych organów administracji rządowej.

Kontrola sądowa jest formą zewnętrznej kontroli nad działalnością administracji. Poddanie administracji kontroli sądów wywodzi się z dążenia do stworzenia jednostki ochrony przed działaniami władzy publicznej.

Organy sądownictwa administracyjnego

Art. 2 ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych za sądy administracyjne uznaje:

a) [wojewódzkie sądy administracyjne](#);

b) Naczelny Sąd Administracyjny.

Wojewódzkie sądy administracyjne (WSA)

Sprawy należące do właściwości sądów administracyjnych rozpoznają w pierwszej instancji wojewódzkie sądy administracyjne. Co do zasady rozpoznają one wszystkie sprawy sądownoadministracyjne, z zastrzeżeniem spraw podlegających [kognicji](#) Naczelnego Sądu Administracyjnego. Wojewódzkie sądy administracyjne są tworzone dla jednego województwa lub dla ich większej liczby. Obecnie istnieje szesnaście wojewódzkich sądów administracyjnych.

Oprac. na podst. Rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 25 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości, [sejm.gov.pl](#).

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Organy wojewódzkich sądów administracyjnych

Według ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych do organów wojewódzkiego sądu administracyjnego (WSA) zalicza się:

- a) prezesa sądu;
- b) zgromadzenie ogólne sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego;
- c) kolegium wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Prezes WSA jest powoływany i odwoływany spośród sędziów danego wojewódzkiego sądu administracyjnego albo spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego przez prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, po uzyskaniu pozytywnej opinii Kolegium Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź zgromadzenia ogólnego danego sądu administracyjnego. Prezes wojewódzkiego sądu administracyjnego jest organem podległym prezesowi NSA w zakresie administracji sądowej.

Na zgromadzenie ogólne WSA składają się wszyscy sędziowie wojewódzkiego sądu administracyjnego. Kolegium WSA jest organem kadencyjnym, powoływany na okres trzech lat. Jego przewodniczącym jest prezes wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Wojewódzki sąd administracyjny dzieli się na wydziały, które tworzy i znosi prezes NSA. On też określa liczbę sędziów i wiceprezesów w wojewódzkim sądzie administracyjnym. Wydziałem kieruje prezes, wiceprezes albo wyznaczony sędzia.

Składy sędziowskie w WSA

Na mocy art. 16 ustawy *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* [sąd administracyjny](#) orzeka co do zasady w składzie trzech sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej. W tym samym przepisie przewiduje się już dwa zastrzeżenia, a mianowicie takie, że:

- a) co do zasady, z wyjątkami przewidzianymi w ustawie, sąd administracyjny na posiedzeniu niejawnym orzeka w składzie jednego sędziego;
- b) przewodniczący składu orzekającego wydaje zarządzenia jednoosobowo poza rozprawą.

Poza tym w składzie jednoosobowym prowadzone jest postępowanie uproszczone przed wojewódzkim sądem administracyjnym. Również postępowanie mediacyjne prowadzone jest przez jednego sędziego lub referendarza sądowego.

Naczelny Sąd Administracyjny (NSA)

Według art. 3 ustawy *Prawo o ustroju sądów administracyjnych* Naczelny Sąd Administracyjny sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich sądów administracyjnych w zakresie orzekania w trybie określonym ustawami, w szczególności:

- a) rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń tych sądów;
- b) podejmuje uchwały wyjaśniające zagadnienia prawne;
- c) rozpoznaje inne sprawy należące do właściwości NSA na mocy innych ustaw.

Zgodnie z art. 32 ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych Naczelny Sąd Administracyjny ma siedzibę w Warszawie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Co i kogo kontrolują sądy administracyjne?

Sądy administracyjne sprawują kontrolę działalności administracji publicznej i stosują środki przewidziane w ustawie. Kontrola ta obejmuje orzekanie w sprawach skarg na:

- decyzje administracyjne;
- postanowienia wydane w postępowaniu administracyjnym, na które służy zażalenie albo kończące postępowanie, a także na postanowienia rozstrzygające sprawę co do istoty;
- postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, na które służy zażalenie;
- inne niż dotychczas wskazane akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa;
- akty prawa miejscowego organów jednostek samorządu terytorialnego i terenowych organów administracji rządowej;
- inne niż powyżej wskazane akty organów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, podejmowane w sprawach z zakresu administracji publicznej;
- akty nadzoru nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego;
- bezczynność organów w przypadku obowiązku wydania decyzji administracyjnej, postanowienia, na które służy zażalenie, albo kończącego postępowanie, jak też rozstrzygającego sprawę co do istoty, w tym w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym oraz podjęcia innych czynności bądź aktów z zakresu administracji publicznej dotyczących uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Słownik

kognicja

rozpatrywanie sprawy sądowej

Naczelny Sąd Administracyjny

organ sądowy sprawujący kontrolę funkcjonowania i bezczynności lokalnej i regionalnej administracji publicznej pod względem zgodności z Konstytucją RP, prawem unijnym i ustawami

postępowanie sądowoadministracyjne

postępowanie sądowe toczące się przed sądami administracyjnymi w sprawach z zakresu kontroli administracji publicznej

sąd administracyjny

sąd kontrolujący działalność organów administracyjnych, w szczególności badający legalność aktów administracyjnych

wojewódzki sąd administracyjny

pierwsza instancja sądownictwa administracyjnego w Polsce

Schemat

Polecenie 1

Przeanalizuj schemat interaktywny prezentujący zasady postępowania sądowoadministracyjnego i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” *Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych*

Art. 1 § 1. Sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej (...).

§ 2. Kontrola, o której mowa w § 1, sprawowana jest pod względem zgodności z prawem, jeżeli ustawy nie stanowią inaczej. (...)

Art. 18 § 1. Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach:

1) w których jest stroną lub pozostaje z jedną z nich w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki.
(...)

Art. 173. § 1. Od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie (...) przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Źródło: *Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 14.05.2020 r.].

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

” Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych

§ 4. (...):

- 1) rozpatruje informację prezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego o rocznej działalności sądu;
- 2) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego;
- 3) wyraża opinię w sprawie powołania lub odwołania prezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego oraz opinię w sprawie powołania lub odwołania wiceprezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego; (...)
- 7) rozpatruje i opiniuje inne sprawy przedłożone przez prezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego lub zgłoszone przez członków zgromadzenia ogólnego.

Źródło: *Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 14.05.2020 r.].

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

” Robert Suwaj

Sądowa kontrola działań administracji publicznej jako przejaw judycjalizacji postępowania administracyjnego

Zagadnienie przyczyn poddania kontroli sądowej działań administracji publicznej jest dość skomplikowane. Można na nie spojrzeć z kilku punktów widzenia i każdy z nich odśłoni nam inne przyczyny, które łączą się w dość obszerny katalog. Po pierwsze, wskazać należy ideę państwa prawnego i gwarancje ochrony praw jednostki przed działaniami administracji publicznej. Realizację ochrony praw jednostki mógł zapewnić system kontroli działań administracji, którego istotnym elementem stała się sądowa kontrola administracji, realizowana w różnych krajach na różne sposoby - czy to przez sądy powszechne, czy przez wyspecjalizowane sądy administracyjne. Z ideą państwa prawnego wiąże się też zagadnienie poddania działań administracji prawu. Podkreślano bowiem, że aktywność państwa w ramach tradycji absolutystycznych oraz ogromu przekazanych jej kompetencji była szczególnie podatna na krzewienie się bezprawia. Stąd szczególna rola sądownictwa w zapewnieniu bezstronnej kontroli stosowania prawa przez administrację, która dziś jest powszechna w państwach demokratycznych, gdzie zgodnie z zasadą praworządności działalność organów władzy publicznej jest możliwa wyłącznie na podstawie obowiązującego prawa i w jego granicach (art. 7 Konstytucji RP). Chodzi oczywiście zarówno o obowiązujące prawo ustrojowe, materialne, jak i procesowe.

Kolejna ważna kwestia, leżąca u podstaw poddania działań administracji sądowej kontroli, wiąże się z przyjęciem kontrydiktoryjności postępowania sądowego jako najlepszej formuły pozwalającej na zrównanie sytuacji stron spornych interesów przed sądem. Z założenia bowiem wskazywano na zasadniczą nierównowagę interesu publicznego i prywatnego, wynikającą z wagi i zakresu korespondujących ze sobą praw i obowiązków państwa i jednostki, a postępowanie przed sądem stawało się najwyższą gwarancją harmonii tych interesów, podporządkowanych na równi idei legalności.

Istotne znaczenie sądowej kontroli działań administracji publicznej należy przypisać również kwestii zapewnienia prawnych gwarancji działań samorządu terytorialnego w systemie administracji zdecentralizowanej i zdekoncentrowanej. Aktualnie art. 98 ustawy o samorządzie gminnym daje prawo gminie, której interes prawny, uprawnienie albo kompetencja zostały naruszone, do zaskarżenia do sądu administracyjnego rozstrzygnięcia organu nadzorczego.

Źródło: Robert Suwaj, *Sądowa kontrola działań administracji publicznej jako przejaw judycjalizacji postępowania administracyjnego*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 9, s. 199–214.

Materiały źródłowe do zadań nr 6–8

Źródło I

” Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

Art. 54

§ 1. Skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie

postępowania jest przedmiotem skargi.

§ 2. Organ, o którym mowa w § 1, przekazuje skargę sądowi wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy i odpowiedzią na skargę, w postaci papierowej lub elektronicznej, w terminie trzydziestu dni od dnia jej otrzymania. (...)

§ 3. Organ, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono, może w zakresie swojej właściwości uwzględnić skargę w całości w terminie trzydziestu dni od dnia jej otrzymania. W przypadku skargi na decyzję, uwzględniając skargę w całości, organ uchyla zaskarżoną decyzję i wydaje nową decyzję. Uwzględniając skargę, organ stwierdza jednocześnie, czy działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania miały miejsce bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio.

Źródło: Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

Źródło II

Pan Lucjan Kowalski jest właścicielem nieruchomości znajdującej się w pewnej gminie w powiecie hrubieszowskim. Wójt gminy na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w wydanej przez siebie decyzji określił miesięczną wysokość nałożonej na pana Lucjana opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, uzasadniając, że pan Lucjan był na mocy ustawy zobowiązany do złożenia deklaracji o wysokości takiej opłaty, jednak wymaganej deklaracji nie złożył, wobec czego do określenia wysokości omawianej opłaty w drodze decyzji stał się wójt.

Pan Lucjan twierdził, że nie wytwarza żadnych odpadów i w związku z tym negował konieczność ponoszenia jakichkolwiek opłat, w związku z czym odwołał się od decyzji wójta do samorządowego kolegium odwoławczego, które zmieniło decyzję wójta

w taki sposób, że wskazało na konieczność wniesienia opłat za zamknięty okres – jeden rok.

Pan Lucjan, w dalszym ciągu kwestionując obowiązek ponoszenia jakichkolwiek opłat w związku z gospodarowaniem odpadami komunalnymi w posiadanej przez niego nieruchomości, złożył skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego w Lublinie. Powołując się na przepisy mówiące o samokontroli, kolegium zmieniło swoją decyzję w taki sposób, że utrzymało w mocy rozstrzygnięcie wójta.

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Struktura sądownictwa administracyjnego w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Zakres rozszerzony

X. Kontrola władzy.

Uczeń:

8) wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz; przedstawia strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz;
- analizuje strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej;
- przedstawia strukturę sądownictwa administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- metoda układanki;
- rozmowa nauczająca;
- analiza materiałów źródłowych;
- rozwiązywanie ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

2. Uczniowie proszeni są o wyjaśnienie:

- w jakich okolicznościach może dochodzić do konieczności rozstrzygania spraw za pośrednictwem sądów administracyjnych;
- jakich kwestii dotyczyć będą sprawy rozpatrywane przez sądy administracyjne.

W razie potrzeby nauczyciel naprowadza uczniów na właściwie odpowiedzi, przypominając im materiał z innych lekcji (np. o gałęziach prawa lub strukturze administracji rządowej i samorządowej).

Faza realizacyjna

1. Uczniowie pracują w grupach „eksperckich”. Każda z grup analizuje jedno z zagadnień:

- zadania i właściwość wojewódzkich sądów administracyjnych;
- organizacja działania i zadania organów wojewódzkich sądów administracyjnych;
- funkcje Naczelnego Sądu Administracyjnego, zadania i organizacja działania jego organów;

- zakres spraw rozpatrywanych przez sądy administracyjne;
- zasady postępowania sądownoadministracyjnego (praca ze schematem interaktywnym).

Zadaniem każdej z grup jest analiza materiału i ustalenie, czego i jak należy w obszarze przydzielonego zagadnienia nauczyć pozostałych uczniów w klasie. Każdy członek grupy musi opanować wiadomości w stopniu wystarczającym, by przedstawić je reszcie klasy.

2. Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie dzielą się ponownie na grupy w taki sposób, że w skład każdego nowego zespołu wchodzi przynajmniej po jednym członku każdej z grup „eksperckich”. Przedstawiciele ci kolejno relacjonują, czego nauczyli się na poprzednim etapie pracy. Można polecić grupie zadanie zbierające wszystkie te informacje.

3. Eksperti wracają do swoich grup i konfrontują zdobytą całościową wiedzę. Sprawdzają, czy wszyscy nauczyli się wszystkiego, rozwiązując ćwiczenia interaktywne i wzajemnie weryfikując poprawność rozwiązań.

Faza podsumowująca

1. Dyskusja na temat: „Znaczenie sądownictwa administracyjnego w demokracji. Cemu służy sądowa kontrola administracji? Jakie konsekwencje dla funkcjonowania państwa i jednostki miałyby sytuacja, w której nie byłoby takiej możliwości?”

Chętne/wybrane osoby przedstawiają wnioski z dyskusji.

Praca domowa:

Poszukaj wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w dowolnej sprawie, np. w bazie orzeczeń NSA: nsa.gov.pl.

Po przeanalizowaniu wyroku wraz z jego uzasadnieniem opisz chronologicznie „drogę”, jaką przeszła ta sprawa, czego dotyczyła i jak się toczyła – od stanu faktycznego do wyroku NSA. Swoją odpowiedź zawrzyj w uporządkowanych punktach.

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Robert Suwaj, *Sądowa kontrola działań administracji publicznej jako przejaw judycjalizacji postępowania administracyjnego*, „Studia Prawnoustrojowe”, 2009, nr 9.

Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 25 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Schemat interaktywny może być wykorzystany przez uczniów jako inspiracja do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.